

lat w Helu

Wiosną 1977 roku przebywający na swojej pierwszej wyprawie antarktycznej Krzysztof E. Skóra odebrał drogą radiową wiadomość o planach macierzystego instytutu wobec jego osoby i miasta Hel. Władze Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego postawiły konkretne zadanie: utworzenie w tym mieście przyczółka, mającego służyć znalezieniu najodpowiedniejszego terenu dla budowy przyszłej naukowo – edukacyjnej placówki terenowej dla badań i praktycznego kształcenia specjalistów z zakresu nauk o morzu. Decyzje zapadły w czerwcu. Przyszły szef helskiej placówki odwiedził Hel i zapoznał się z wyjściowymi warunkami jakie oferowały władze tego miasta. Zaraz potem Rada Naukowa IOUG podjęła decyzję o rozpoczęciu tworzenia akademickiej stacji.

Rok 1977. Trzy pomieszczenia na piętrze wędzarni PPiUR KOGA stały się załóżkiem przyszłej Stacji Morskiej Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego (fot. archiwum SMIOUG)

Początki były skromne - trzy pomieszczenia w starej wędzarni PPiUR KOGA. Jednak to małe laboratorium dzięki opiece władz Helu oraz sprzyjającemu klimatowi społecznemu rosło z każdym rokiem. Jego potrzeby sięgały po kolejne pomieszczenia starego budynku, w którym coraz słabiej tliły się paleniska wędzarniczych pieców. Brakowało ryb i pracowników do tej pracy, a za to przybywało w Helu studentów i naukowców. Gdy w roku 1984 Uniwersytet Gdański stał się właścicielem budynku, można było zainwestować w modernizację tego nietypowego jak na potrzeby nauki obiektu. Remont budynku trwał prawie osiem lat, a warto pamiętać, iż były to lata głębokiego ekonomicznego kryzysu w naszym państwie. Nowa siedziba, decyzją Senatu Uczelni, otrzymała nazwę Stacji Morskiej Instytutu Oceanografii. Placówka obchodziła właśnie 15-lecie swego istnienia i wydawało się, że osiągnęła kres swych możliwości rozwojowych. Zmiana systemu szkolnictwa i 5-krotny wzrost liczby studentów na kierunku oceanografia oraz zwiększone zapotrzebowanie społeczne na badania ekologiczne morza wymusiły dalszą rozbudowę placówki. Pod koniec lat 90-tych powstała nowa socjalna baza dla studentów oraz najbardziej publicznie rozpoznawalna obecnie część Stacji i jeden z symboli Helu – fokarium.

Stacja Morska w Helu jest jedyną tego typu placówką na południowym i wschodnim wybrzeżu Bałtyku. To głównie miejsce pracy, edukacji i spotkań europejskich specjalistów z zakresu ekologicznych badań morza rejonów Bałtyku oraz Arktyki i Antarktyki. Korzystają z niej także specjaliści z innych dziedzin: geografii, ekonomii, prawa, socjologii i innych. Jest wyposażona w sprzęt eksploracyjny, służący potrzebom badawczym w strefie przybrzeżnej morza. Stacja Morska podejmuje liczne badania dotyczące funkcjonowania i ochrony życia Bałtyku w ramach wielostronnych zobowiązań badawczych; także międzynarodowych. Problematyka badawcza zespołu Stacji Morskiej koncentruje się na biologii i ekologii ryb strefy przybrzeżnej Bałtyku, biologii bałtyckich ssaków morskich, ochronie rzadkich gatunków i biotopów naszego morza a także na biologii i ekologii ryb antarktycznych.

Rozbudowując systemy do bałtyckich hodowli opartych o obieg wody morskiej, jest przygotowywana do podjęcia nowych doświadczeń z zakresu badań podstawowych nad biologią gatunków, a także na rzecz rewitalizacji zasobów żywych morza oraz ich przemysłowego wykorzystania. Po dodatkowych modernizacjach posiadane i planowane baseny oraz akwaria

mają stwarzać możliwości badania reakcji fauny i flory na zmienne warunki hydrologiczne, wpływu zanieczyszczeń na kondycję zdrowotną oraz wzrost i zdolności reprodukcyjne organizmów. To ten typ badań umożliwił między innymi rozpoczęcie długookresowego projektu na rzecz restytucji fok szarych u polskich wybrzeży Bałtyku oraz na badania nad ginącymi gatunkami ryb. Badaniami ssaków bałtyckich placówka wypełnia polskie powinności wobec postanowień Konwencji Helsińskiej oraz Konwencji Bońskiej - w ramach Porozumienia o Ochronie Małych Waleni Morza Północnego i Bałtyku (ASCOBANS).

Jako jedyna tego typu placówka w Polsce jest otwarta na potrzeby badawcze całego środowiska naukowego kraju i zgodnie z naturą badań przyrodniczych jest dostępna 24 godziny na dobę, każdego dnia roku. W marcu 1994 roku Stacja Morska w Helu została włączona do Europejskiej Sieci Morskich - Biologicznych Stacji Badawczych (MARS).

Stacja Morska UG jest również placówką dydaktyczną: odbywają się tu ćwiczenia terenowe, praktyki wakacyjne i dyplomowe, kursy specjalistyczne, wykłady i seminaria. W stacji prowadzone są także zajęcia dydaktyczne uczelni zagranicznych: z Europy i Ameryki. Stacja organizuje również lekcje ekologii morza i biologii organizmów morskich dla odwiedzających Hel wycieczek oraz dla młodzieży szkolnej w ramach projektu Błękitna Szkoła.

Każdego roku ze Stacji Morskiej korzysta ok. 1000 studentów i naukowców, a 4,5 tysiąca młodzieży szkolnej pobiera „błękitne” lekcje z zakresu biologii, ekologii i ochrony żywych zasobów Bałtyku. Brakuje miejsc dla wszystkich chętnych. Obłożenie przeżywa fokarium (za małe jak na swoją popularność), goszcząc rocznie ponad 400 tysięcy turystów, którzy tu, *via* życie fok dowiadują się najnowszych informacji o życiu naszego morza i jego mieszkańców. Nowy projekt rozbudowy helskiej placówki pn. „BŁĘKITNA WIOSKA” ma poszerzyć możliwości akademickiej i publicznej edukacji.

Stacja Morska w czerwcu 2007 roku (fot. D.Bógdał).

Teraz, 40 lat od inicjacji tworzenia akademickiej oceanografii, na kolejnym etapie rozwoju morskiego potencjału zdolności edukacyjnych i naukowych Instytutu Oceanografii, Uniwersytet Gdański przystępuje do realizacji rozbudowy helskiej placówki. Zrodzona z morskich ambicji, kształconych jeszcze przed wojną biologów i geografów z macierzystego instytutu, Stacja Morska swą działalnością nawiązuje do najlepszych tradycji edukacyjnych, powstałego też w Helu, w początku lat 20. XX wieku - Morskiego Laboratorium Rybackiego, miejsca wakacyjnej edukacji pierwszych polskich badaczy morza.

Za parę lat, nie gdzie indziej, tylko tu w Helu będziemy prawdopodobnie obchodzić 100 lecie powstania pierwszej polskiej placówki badań morza. Załoga Stacji Morskiej IOUG ma nadzieję do tego czasu wzbogacić miasto o dodatkowe, godne tego jubileuszu pro-przyrodnicze i akademickie wartości.

Więcej o aktywności SMIOUG na www.hel.univ.gda.pl.